

REGELINGEN ORDINANTIE 2-6

OVER DOOP, AVONDMAAL EN DE AMBTSBEVOEGDHEDEN VAN EEN PREDIKANT

Versie 12 oktober 2015, voor vragen kunt u terecht bij de afdeling Missionair

Inleiding

“Sinds de generale synode in november 2012 bij de vaststelling van het beleidsplan ‘Met Hart en Ziel’ het voornemen van de dienstenorganisatie accordeerde om 100 pioniersplekken in de Protestantse Kerk in Nederland te beginnen zijn op allerlei plaatsen gemeenten en leden van de kerk aan de slag gegaan.”

Met deze woorden begint de notitie LWK 14.02 die werd opgesteld door de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei in samenwerking met de afdeling Institutionele Ontwikkeling. Het doel van deze notitie is om een oplossing te vinden voor de vraag naar de bediening en viering van doop en avondmaal in de context van pioniersplekken waaraan geen predikant of kerkelijk werker verbonden is. Het gaat om nog meer, namelijk om ‘de ambtsbevoegdheden van een predikant’, waaronder dus ook het voorgaan in (bijzondere) diensten.

Deze notitie is op de vergadering van de Generale Synode van april 2014 besproken. Uit de bespreking is een besluit voortgekomen van de synode, op grond waarvan in het vervolg een Breed Moderamen van een Classicale Vergadering ordinantie 2-6 kan toepassen op een gemeente met daaraan verbonden een pioniersplek.

Met dit besluit scheidt de Generale Synode ruimte om aan pioniers, die noch predikant noch kerkelijk werker zijn, de bevoegdheid te verlenen om doop en avondmaal te bedienen, door hen als ouderling of diaken te bevestigen in de gemeente waaraan de pioniersplek is verbonden.

Het moderamen van de synode heeft aan de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei opdracht gegeven om in dit verband twee regelingen uit te werken, te weten een regeling om de geschiktheid van de pionier te beoordelen en een regeling voor de eventueel benodigde aanvullende training van de pionier.

In dit document worden beide genoemde regelingen aangeboden, evenals een beschrijving van de procedure die gevolgd moet worden om ordinantie 2-6 op een gemeente met daaraan verbonden een pioniersplek toe te passen.

De taal die we tot hiertoe gebruikt hebben is kerkelijke taal. In het document dat later voor pioniers(plekken) beschikbaar komt proberen we deze taal los te laten en dichter bij de taal van pioniersplekken te komen. De regelingen die hier worden voorgesteld zijn immers bedoeld voor pioniers.

Afkortingen

MWK	Afdeling Missionair Werk en Kergroei van de Dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk in Nederland	EW	stichting Evangelisch Werkverband binnen de Protestantse Kerk
PKN	Protestantse Kerk in Nederland	BMCV	breed moderamen van de classicale vergadering
IJB	IJB, vereniging voor zending in Nederland (voorheen Hervormde Bond voor Inwendige Zending)	RCV	regionaal college voor de visitatie
		GCV	generale college voor de visitatie
		AK	algemene kerkenraad

I Procedure

Ergens is een pionier aan het werk. Zij (of hij) doet dat niet op eigen houtje. Samen met een aantal anderen vormt ze een team op een pioniersplek. In de regel is deze plek verbonden aan een kerkelijke gemeente die de pionier de ruimte geeft. De plek, het team en de pionier worden ook begeleid door een pionierbegeleider van MWK of IZB of EW. De betrokkenheid van deze partijen garandeert dat de plek voldoet aan de criteria die gelden voor een Protestantse Pioniersplek.

Gaandeweg ontstaat er een gemeenschap van mensen die zich aangesproken voelen door het evangelie van Jezus Christus. En dan komt de vraag of iemand gedoopt kan worden. En of men samen het avondmaal kan vieren. Op dat moment, of iets eerder, komt ook de vraag naar de procedure aan de orde. Wat moeten we doen om ervoor te zorgen dat onze pionier mensen kan dopen, het avondmaal met ons kan vieren, zodat dit ook erkend wordt door de kerk? Met andere woorden, welke stappen moeten we zetten, opdat de kerk aan onze pionier de bevoegdheid verleent om deze dingen te doen? In de praktijk lopende onderstaande stappen vaak wat door elkaar. Daarom is het aan te bevelen om betrokken partijen ruim vooraf te informeren en niet te wachten totdat zij volgens de procedure aan zet zijn.

Stap 1: nagaan belijdend lidmaatschap

De kerkenraad gaat na of de pionier belijdend lid is van de kerk. Zo niet, dan kan hij/zij lid worden. In beginsel kunnen alleen belijdende leden bevestigd worden als ambtsdrager (ordinantie 3-6-1b).

Stap 2: verzoek van de kerkenraad

- a) Ga na aan welke kerkenraad de pioniersplek verbonden is (bij een gemeente met wijk-gemeenten: wijkkerkenraad of algemene kerkenraad). MWK, IZB of EW stemt met deze kerkenraad af dat de procedure in gang gezet wordt.¹
- b) De kerkenraad schrijft via de betrokken pionierbegeleider een brief aan het BMCV, waarin met redenen verzocht wordt om toepassing van ordinantie 2-6. Als de kerkenraad een wijkkerkenraad is, dient hieraan een advies van de algemene kerkenraad toegevoegd te worden. De brief van de kerkenraad bevat naast het verzoek een verklaring over belijdenis en wandel van de pionier.
- c) De kerkenraad stuurt de hierboven genoemde aan het BMCV gerichte brief met eventueel advies aan de betrokken pionierbegeleider, die de stukken voor RCV en BMCV verzamelt.

Stap 3: advies van MWK, IZB of EW

- a) Als de pioniersplek door IZB of EW wordt begeleid: IZB of EW geeft schriftelijk, in overleg met MWK, een advies aangaande het verzoek van de kerkenraad. Daarbij wordt gevoegd een beschrijving van de pioniersplek en van de betrokkenheid van MWK en IZB of EW. De motivering van het advies gaat zowel in op de pionier als op de pioniersplek.
- b) Als de pioniersplek door MWK wordt begeleid: MWK geeft schriftelijk een advies aangaande het verzoek van de kerkenraad en een omschrijving van de betrokkenheid van MWK bij de pioniersplek. De motivering van het advies gaat zowel in op de pionier als op de pioniersplek.

Stap 4: de supervisor

- a) De begeleidende organisatie (MWK, IZB of EW) zoekt na overleg met de betrokken partijen naar een predikant die als supervisor kan optreden met betrekking tot de uitoefening van ambtsbevoegdheden van een predikant. Te denken valt aan een predikant van de

¹ Voor zover dat nog niet eerder is geregeld, is aan te bevelen om nu schriftelijk vast te leggen de vorm van verantwoordelijkheid van de kerkenraad met betrekking tot de pioniersplek (bijvoorbeeld in de vorm van een commissie van de kerkenraad; oecumenische samenwerking; stichting; etc.).

gemeente waaraan de pioniersplek is verbonden, maar ook andere mogelijkheden zijn denkbaar.

- b) De begeleidende organisatie voegt het voorstel voor de vervulling van de taak van supervisor toe aan het dossier, op basis waarvan het BMCV een besluit kan nemen over de benoeming.

Stap 5: beoordeling geschiktheid

- a) De begeleidende organisatie meldt de pionier aan bij de commissie voor de geschiktheidsbeoordeling
- b) De pionier zorgt dat de gevraagde voorbereidende stukken bij de commissie terechtkomen
- c) De commissie houdt een beoordelingsgesprek met de pionier en meldt haar oordeel (positief of negatief) aan MWK en IZB of EW. De inhoud en afwegingen rond dit oordeel worden alleen toegezonden aan de pionier en zijn/haar supervisor.

Stap 6: advies van het RCV

De begeleidende organisatie stuurt het dossier naar het RCV voor een advies aan het BMCV. RCV brengt rechtstreeks advies uit aan het BMCV. Daarbij staat de vraag centraal of er in de regio problemen of spanningen te verwachten zijn als verdere stappen gezet worden. Het RCV kan bij twijfel contact zoeken met de begeleidende organisatie en/of MWK.

Stap 7: besluitvorming BMCV

De begeleidende organisatie stuurt het dossier naar het BMCV. BMCV neemt een besluit nadat ook het advies van het RCV is ontvangen. BMCV informeert hierover de kerkenraad MWK en IZB of EW. De begeleidende organisatie informeert de pionier, het pioniersteam, de pionierbegeleider en de supervisor.

Stap 8: aanvullende training

Bij een positief besluit van het BMCV wordt direct de aanvullende training gepland en in gang gezet. Het inplannen van de training is hierbij voldoende, de training hoeft niet noodzakelijkerwijs te zijn afgerond voor de volgende stappen gezet kunnen worden.

Stap 9: verkiezing en bevestiging als ambtsdrager

De gemeenschap van de pioniersplek draagt de pionier voor als degene die men als ambtsdrager wenst.² Vervolgens wordt de pionier in een eredienst van de gemeente waaraan de pioniersplek is verbonden bevestigd als ambtsdrager. Dit mag ook een eigen viering van de betreffende pioniersplek zijn, die voor deze gelegenheid door de kerkenraad tot eredienst van de gemeente wordt aangeduid. Wellicht verdient dit zelfs aanbeveling, omdat daar de gemeenschap bijeen is om wie het gaat. Op grond van het positieve besluit van het BMCV ontvangt de pionier hierbij tevens de bevoegdheid om de ambtswerkzaamheden van een predikant uit te voeren.³

De spin in het web bij deze complete procedure is de pionierbegeleider; die houdt het overzicht en brengt de betrokkenen met elkaar in verbinding.

² Het advies van GCV zegt in punt 9: de gemeenschap waarin de pionier werkt (de pioniersplek dus) zou het lichaam moeten zijn dat iemand aanwijst als ambtsdrager. Dus niet de kerkelijke gemeente waaraan de pioniersplek verbonden is.

³ Als het bijvoorbeeld om agendatechnische redenen niet haalbaar is om de bevestiging n het ambt te laten samenvallen met het ontvangen van de sacramentsbevoegdheid, kan deze bevoegdheid ook in een later stadium nog aan het ambt van de betreffende pionier verbonden worden. Hiervoor is dan niet een nieuwe rituele handeling nodig.

II Geschiktheid en aanvullende training

Toen de synode het besluit nam om pioniers de mogelijkheid te bieden om te dopen, het avondmaal te vieren en andere taken van een dominee uit te voeren, stelde ze daarbij enige voorwaarden. De eerste is, dat er op een goede manier begeleiding moet worden geregeld van de pionier en de pioniersplek. Gelukkig wordt hieraan al langer tijd en aandacht besteed door de IZB, het EW en de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei. Pioniers en missionair werkers worden zowel persoonlijk als in groepsverband begeleid. Voor de teams van pioniersplekken zijn er bovendien teamretraites. Als een pionier de bevoegdheid krijgt om werkzaamheden van een predikant te verrichten, komt daar nog supervisie bij. Daarvoor wordt een predikant aangewezen die als supervisor optreedt.

De tweede voorwaarde is, dat er nog eens zorgvuldig naar de geschiktheid van de pionier wordt gekeken. Hierover gaat het in II-1. De derde voorwaarde is, dat de pionier voor zover dat nodig is, een aanvullende training volgt. Hierover gaat het in II-2.

II-1 Geschiktheid

Door toepassing van ordinantie 2-6 wordt aan een pionier de bevoegdheid verleend om ambtswerkzaamheden van een predikant te verrichten binnen de pioniersplek. Bij het verlenen van deze bevoegdheid past het om enige waarborgen in te bouwen. Aan de kerk wordt immers gevraagd vertrouwen te geven aan de pionier. De synode verlangt dat dit vertrouwen niet zo maar gegeven wordt. Het gaat om het vertrouwen dat deze persoon bij de uitoefening van de ambtsbevoegdheden van een predikant op een zorgvuldige manier omgaat met zijn of haar verantwoordelijkheid naar mensen, naar de kerk en naar de samenleving. Dit vertrouwen vraagt om een beoordeling van de geschiktheid.

Bij de beoordeling van de geschiktheid van de pionier zijn twee vragen aan de orde. Ten eerste: wie beoordeelt de pionier op geschiktheid? Ten tweede: op welke wijze wordt de pionier beoordeeld?

Commissie voor de beoordeling van de geschiktheid van de pionier

Er wordt door MWK en de geschiktheidscommissie voor de toelating tot het ambt van predikant in onderling overleg een commissie samengesteld voor de beoordeling van de geschiktheid van pioniers.⁴ De samenstelling van deze commissie is als volgt:

Twee permanente leden:

- een lid van de geschiktheidscommissie voor de toelating tot het ambt van predikant, aangewezen door deze commissie;
- een medewerker van de afdeling Missionair Werk en Kerkgroei die niet eerder bij de pioniersplek van de te beoordelen pionier betrokken was, aangewezen door MWK.

De permanente leden verdelen onderling de taken van voorzitter en secretaris.

Een tijdelijk toegevoegd lid ten behoeve van een beoordelingsgesprek:

- de supervisor van de pionier of een predikant van de gemeente waaraan de pioniersplek is verbonden.

Werkwijze

⁴ De gedachte om de geschiktheidscommissie voor predikanten de taak te geven ook pioniers te beoordelen wordt hier niet overgenomen. Een reden hiervoor is dat er geen aanleiding gegeven moet worden voor misverstanden over de reikwijdte van de geschiktheidsverklaring die wordt afgegeven. Een tweede reden is dat de beoordeling van pioniers gebaat is bij specifieke expertise vanuit MWK.

De commissie stelt datum en tijdstip voor het beoordelingsgesprek vast en nodigt de pionier hiervoor uit. Ter voorbereiding op het gesprek ontvangt de commissie van de pionier een *curriculum vitae* met daarin een beschrijving van de gang die zij/hij heeft gemaakt door het leven, door de kerk en het geloof. Motieven en ontwikkelingen op de weg naar het werk als pionier hebben daarbij de bijzondere belangstelling van de commissie.

Daarnaast ontvangt de commissie het werkplan of projectplan van de pioniersplek en zal in het gesprek worden ingegaan op de geschiedenis van de ontstane gemeenschap en op de specifieke context waarin de pionier werkt. Van de pionier wordt ook gevraagd om te laten zien (door middel van een filmpje of een beschrijving) hoe bijeenkomsten of vieringen op deze pioniersplek worden voorbereid en plaatsvinden en welke rol de pionier daarin speelt en welke middelen hij of zij daarbij gebruikt.

In een gesprek van circa een tot anderhalf uur met de pionier beoordeelt de commissie diens geschiktheid. Ook onderzoekt de commissie in dit gesprek welke aanvullende training vereist is.

Na afloop van het gesprek verzoekt de voorzitter de pionier de ruimte tijdelijk te verlaten. De commissie bespreekt het verloop van het gesprek en komt tot een beoordeling van de geschiktheid van de pionier. Ook bespreekt de commissie de aanvullende opleidingseisen.

Het oordeel van de commissie wordt mondeling aan de pionier meegedeeld. De aanvullende opleidingseisen worden hierbij eveneens aangeduid. Voor mensen zonder eerdere theologische training is de training van 4 dagdelen (zie deel II-2 van deze notitie) veelal voldoende. Mensen met een theologische opleiding kunnen hier (deels) van vrijgesteld worden. De commissie kan een advies geven over accenten die tijdens de training gelegd moeten worden.

De commissie maakt een schriftelijk verslag op van het beoordelingsgesprek. Het eindoordeel betreffende de geschiktheid wordt in een schriftelijke verklaring weergegeven en toegezonden aan de pionier. Een afschrift wordt gezonden aan de afdeling MWK ten behoeve van de verdere procedure.

De vastgestelde aanvullende opleidingseisen worden eveneens schriftelijk vastgelegd en toegezonden aan de pionier, met kopie aan MWK.

Criteria

De commissieleden beoordelen de pionier aan de hand van een te voren vastgesteld formulier op de volgende kwaliteiten⁵:

- legitimatie, volmacht en vrijheid
- betrouwbaarheid in de ambtsuitoefening
- persoonlijkheid en persoonlijke spiritualiteit die getuigen van groei
- liefde voor en verbondenheid met de kerk als geheel
- leiding geven en samenwerken.

Een uitwerking van dit formulier is opgenomen als Bijlage 1.

⁵ Het formulier als gehanteerd door de geschiktheidscommissie voor het ambt van predikant is als uitgangspunt genomen.

II-2 training

Het doel van de aanvullende training voor de pionier

Door toepassing van ordinantie 2-6 ontvangen mensen, die daarvoor geen speciale opleiding gevolgd hebben, de bevoegdheid tot het verrichten van ambtswerkzaamheden van een predikant. De aanleiding hiervoor bij pioniers is de vraag naar doop en avondmaal. Maar ook het voorgaan in diensten wordt expliciet genoemd in de ordinantie.⁶ Met het oog op een zorgvuldige omgang met de sacramenten en met de mensen aan wie zij bediend, of met wie zij gevierd worden, is toerusting van de pionier van belang. Het doel van deze aanvullende training is daarmee de pionier te ondersteunen en goed voor te bereiden op de nieuwe taken die hij/zij op zich neemt.⁷

Een training op maat

Uitgangspunt van de regeling is dat een cursus op maat geboden moet worden. De achtergronden, en opleiding van pioniers kunnen van persoon tot persoon verschillen. Ook zijn er verschillen tussen de pioniersgemeenschappen. Daarom kan per geval bekeken worden welke accenten er binnen de cursus gelegd worden.

De aanleiding voor de toepassing van ordinantie 2-6 is de vraag naar de bediening van de sacramenten. De cursus zal daarom toegespitst zijn op wat voor de viering van het avondmaal en de bediening van de doop nodig is.

De cursus is gericht op pioniers. Daarom wordt er gezocht naar de ruimte die er is om met de vormgeving van doop en avondmaal nieuwe wegen in te slaan, die aangepast zijn aan de context waarin de pionier werkt. Tegelijk verwerft de pionier kennis van visies op de sacramenten die in oecumenisch verband zijn ontwikkeld met het oog op wederzijdse erkenning tussen kerkgenootschappen en het groeien naar eenheid.

Omdat op pioniersplekken doorgaans mensen uit verschillende christelijke tradities participeren, is het nodig dat de pionier kennis heeft van de verschillende visies op doop en avondmaal en de vaardigheid ontwikkelt om hiermee op pastorale wijze om te gaan.

Tenslotte dient de training ertoe bij te dragen dat de pionier zich bewust is van de mogelijkheden die er zijn, de keuzes die hij/zij maakt, en in staat is deze te ver(ant)woorden. De cursus wordt ontwikkeld door het PCTE en uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van MWK.

De eindtermen

In de cursus wordt gewerkt naar de volgende doelen:

- 1) Kennis van theologie rond ambt en sacramenten in de PKN en in de wijdere oecumene.
- 2) Vaardigheid in het omgaan met mensen die de doop verlangen, verschillen in opvatting en beleving rond doop en avondmaal; vaardigheid in de bediening van doop en avondmaal.
- 3) Een houding van dienstbaarheid aan Christus en zijn Kerk, respect voor tradities en diversiteit, streven naar eenheid met de kerk.

De eindtermen worden nader uitgewerkt in de cursusbeschrijving.

⁶ Daarbij valt naast de wekelijkse vieringen, in de taal van de kerkorde, ook te denken aan trouwdiensten, bevestiging van ambtsdragers, afnemen van openbare geloofsbelijdenis, diensten van rouwdragen en gedenken. Ordinantie 3-9 noemt daarnaast nog toerusting en catechese als specifieke taken van een predikant. In de praktijk zal de pionier deze taken op een eigen, contextuele wijze al een tijd vervullen voor de vraag naar de toepassing van 2-6 aan de orde komt. Daarom worden deze zaken hier verder niet meegenomen in de regeling aanvullende training.

⁷ Omdat vieringen in pioniersgemeenschappen soms een heel afwijkende vorm kennen en de pionier hieraan in de praktijk al leiding geeft, wordt er hier voor gekozen geen opleiding aan te bieden op het gebied van preekkunde (homiletiek) of liturgie. Mocht het gesprek met de geschiktheidscommissie, of de eigen behoefte van de pionier daartoe aanleiding geven, kan alsnog naar een passende cursus gezocht worden.

Omvang en werkwijze

De aanvullende training omvat een deel zelfstudie en een deel contacturen. De zelfstudie vindt plaats ter voorbereiding op de contacturen. De contacturen omvatten 4 dagdelen, die in overleg tussen docent en pionier(s) gepland worden (bijvoorbeeld 2 zaterdagen).